

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 1.

TH. M. FRIES.

1867.

INNEHÅLL: K. J. LÖNNROTH, Om de Svenska arterna af släktet *Callitriche*. — ALFR. FALCK, Anmärkningar om *Sedum maximum* Sut. och *S. purpurascens* Koch. — C. HARTMAN, Förklaring i anledning af Dr J. Ångströms anmärkningar mot mossornas behandling i 9:de uppl. af Hartmans Skand. Flora.

1. Om de Svenska arterna af släktet *Callitriche*, af K. J. LÖNNROTH.

Som våra Svenska *Callitriche*-arter, öfver hvilka jag för öfver tolf år sedan uti en akademisk disputation utgaf en liten monografisk framställning, ännu icke lyckats tillvinna sig någon större uppmärksamhet af Sveriges botanister, har jag, under förmodan att det för åtskilliga bland dem, hvilka ej haft tillfälle att taga kännedom om innehållet af nämnde lilla monografi, icke skulle sakna allt intresse att af det vigtigare deraf erhålla ett utdrag, och för att tillika bemöta ett par anmärkningar, som under tiden gjorts mot min framställning af en ny art i detta slägte, ansett mig böra uti denna tidskrift meddela följande beskrifning af ifrågavarande växtarter, till hvilken jag fogat afteckningar i förstorad skala af deras honblommor och frukter. Och får jag tillika rekommendera dessa små växter till undersökning i lefvande naturen, hvarförutan deras examination, eljest så lätt, är betydligt försvårad, då de i torkadt tillstånd förlorat flera af sina mest utmärkande kännetecken. För en sådan undersökning torde för de flesta arterna tiden straxt efter midsommar eller omkring första Juli vara den lämpligaste, enär sommarvärmen vanligtvis då ännu icke uttorkat de små vattensamlingar, hvari flera af arterna förekomma, samt deras frukter sällan förr än vid nämnde tid anträffas fullt mogna.

så att den för dem karakteristiska färgen framträdt. Endast en af arterna, *C. autumnalis*, blommor, såsom namnet antyder, fram på hösten, då man således bör undersöka densamma.

Beträffande *Callitriche*-arterna i allmänhet torde jemväl här höra anmärkas: 1:o att bredare, d. v. s. icke jemnbreda, blad endast anläggas vid vattenytan uti de rosetter, som der bildas, genom hvilkas upplösning, då dervarande internodier förlängas, bladen småningom tryckas under vattnet, hvaraf blir en följd, att, om än blomningen och befruktningen, såsom hos flera bland arterna är händelsen, försiggår ofvan vattenytan, frukterna kunna anträffas djupare under densamma; 2:o att ingen af arterna tyckes från början kunna utveckla sina blad på uttorkad plats eller ofvan vattenytan; 3:o att ståndarens längd hos arterna i första gruppen i allmänhet är särdeles varierande, så att från densamma icke kunna hemtas några pålitliga skiljemärken dem emellan; 4:o att de tvenne stiftens insertion i bredd med hvarandra uti rännan mellan de rundade frukthälfterna, äfvensom fruktens ställning med kanterna vända mot stjelen och blomstödjebladets skaft, tydligen hindrar stiften att någonsin i normalt tillstånd kunna böja sig så (d. v. s. utmed dessa kanter eller rännan dememellan), som enligt Kützings beskrifning och de af honom gjorda figurerna (n:o 1187 o. följ.) uti Reichenbachs Iconographia, äfvensom motsvarande figurer uti Reichenbachs Deutschlands Flora, skulle vara fallet hos *Callitriche platycarpa* Kütz. (jempf. mina bifogade fruktaf-teckningar); 5:o att de tidigare blommornas skärmar äro mindre och rakare än de senares; och slutligen 6:o att frukterna i yngre tillståndet äro bredare i förhållande till längden och mera convexa än i fullmoget.

De fem Svenska arterna i släktet kunna hänföras till följande tvenne afdelningar:

A) *Species vernaes et aestivales, emergentes, bracteolatae, foliis (superne typice rosulatis) magis opacis, semper petiolatis, non amplexicaulibus* (= *Callitriche verna* Lin. Fl. Suec.).

1. *Callitriche stagnalis* Scop. Flor. Carniol.

(Vide figuras meas adjunctas a a, a,, a,,).

Folia *omnia uniformia*, spathulata vel orbicularia et basi in petiolum alatum abrupte angustata, 5—3-nervia, summa rosulata, omnia apice integra l. subintegra; flores polygami; bracteolæ in anthesi conniventes, lunato-falcatae, acutiusculæ, *persistentes*; styli mediocres, *fructum maturum æquantes, post anthesin arcuato-recurvati*, fructu adulto persistentes; fructus *magni* (diametro fere 1,75 m. m. longi), *rotundi*, compressiusculi, *marginibus alatis*, in ambitu profunde canaliculati, *maturi pallide straminei*.

Hab. in fossis et stagnis, ubi si aqua non nimis parca est, caules magis extrahuntur et foliorum laminæ majores fiunt et 5-nerves et longius petiolatæ; si vera aqua parcior, ut in terra madida, planta repens fit et pusilla, fasciculos foliorum minorum et paullo angustiorum 3-nervium in axillis proferens (= var. *serpyllifolia* Lönner. Obs. Crit., *C. minimæ* Hoppe analogæ et sociæ). — Tota æstate floret.

2. *Callitriche verna* Kütz. in Reichenb. Iconogr.

(Fig. adjunct. b b, b,, b,,).

Folia *subbiformia* (summa plerumque rosulata et spathulata vel obovata, 3—5-nervia, interdum oblongo-linearia et uninervia), infima (et caulina et ramea) brevia, minuta, *linearia vel sublinearia*, uninervia, apice retusa; flores polygami; bracteolæ in anthesi vix conniventes, subfalcatae, obtusiusculæ, persistentes; styli *breves* (longitudinem adulti fructus æquantes vel ea paullo breviores), in anthesi et post eandem *erecto-patuli, caduci* (vel interdum basi sua subpersistentes, cetera parte decidui); fructus inter omnes hujus generis *minimi* (fructibus *C. stagnalis* quarta parte minores, unum millimetrum longi), *obovato-elliptici*, compressi, convexiusculi, subancipites, marginibus angustissime albido-subalatis, in ambitu anguste canaliculati, *mox obscure griseo-cærulescentes, maturi atro-fusci*.

Hab. rarius in fossis et stagnis, ubi si aqua non nimis est parca (i. e. semipedalis), folia summa obovato- vel ob-

longo-spathulata; si aqua tenuissima, ut in terra humida, oblongo-lineararia et, sicut tota planta, deminuta (= *C. minima* Hoppe Bot. Taschenb.) fiunt. — Tota æstate floret.

Denna art, hvilken af nedan anförda skäl heldre borde erhålla ett nytt namn, t. ex. *C. tenella*, synes i allmänhet förekomma på grundare vatten, än de följande arterna, och har vanligen mera likformiga blad än dessa, så att, om de öfre bladen äro spadlika, endast ett ringare antal blad nedtill äro af mera jemnbred form. Dessa smalare blad, som här oftast äro särdeles korta (omkring $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{5}$ tum långa) i jemförelse med de tvenne följande arternas motsvarande blad, och icke äro, såsom deras, urnupna, utan endast i toppen intryckta, torde likväl här aldrig saknas (jemf. Kützing's påstående härom), såvida de icke af någon orsak blifvit förstörda, hvilket lätt händer, då det grunda vattnet, der växten uppvuxit, uttorkar. Åtminstone har jag ännu aldrig funnit den med endast spadlika blad. Hos *forma angustifolia* (*C. minima* Hoppe) förekomma frukter i nästan jemnbreda blads vinklar.

3. ***Callitriche polymorpha*** Lönner. Obs. Crit. (1854);
Callitr. Asagræi Hegelmayer Monogr. d. Gatt. Callitr. (1864)?

(Fig. adj. c c, c_{ii}, c_{iii}).

Folia (plantæ fructificantis semper) *biformia*, summa rosulata, spathulata et 3-nervia, infima (et caulina et ramea) *linearia*, uninervia, apice emarginata; flores monoici vel dioici (numquam androgyni?); bracteolæ magnæ, in anthesi apicibus sibi invicem adcumbentes, falcatae, acutæ, in rosulis foliorum sæpius hamatæ vel aduncæ, persistentes; *styli longissimi* (fructum maturum quater quinquiesve superantes) *in anthesi erecto-patuli*, post eandem incurvato-patentes, *postremo a basi erectiuscula subhorizontaliter divergentes*, fructu adulto *persistentes* (basi diutius vivida et erecta, cetera parte postremo marcescentes); fructus *in axillis tantum foliorum spathulatarum obvi*, semper *minores* (longitudine

fructus *C. vernæ* æquantes, sed latiores et crassiores), diametro unum millimetrum longi, *rotundi*, crassi, *maxime convexi*, *marginibus obtusis* et prorsus *exalatis*, in ambitu aperte et obsolete canaliculati, adulti fulvescentes; *maturi triticeo- vel gummiceo-helvoli*.

In fossis et stagnis, aqua quieta, sæpius pedali vel sesquipedali, impletis optime evoluta; etiam aqua invenitur tenuiore, vix unquam vero in terra exsiccata, ut sæpe species præcedentes, diutius viget. In aqua fluente planta sterilescit, rosulis ideoque foliis omnibus spathulatis deficientibus mere linearifolia.

Såsom ofvanstående beskrifning utvisar, är denna åtminstone i medlersta Sverige, så vidt jag kunnat finna, ytterst allmänna art lätt att skilja från Kützings *C. vernæ*, hvilken synes vara mindre allmänt förekommande i landet. Otvifvelaktigt svårare skiljes den från den sällsyntare *C. hamulata*, till hvilken den i vissa hänseenden bildar en öfvergångsform från *C. vernæ*, ehuru goda skiljemärken mellan dessa tre arter förefinnas. Sannolikt är *C. polymorpha* att söka ibland de många varieteter Kützing uppställt under sin oklara och tvetydiga samt i alla händelser collectiva art *C. platycarpa* *), ehuru beskrifningarne på denna art i Kützings arbeten alldeles icke passa in på *C. polymorpha*. Så säges der nemligen *C. platycarpa* hafva frukternas bredd nästan öfverstigande längden, hvilket icke rätteligen kan tillämpas på *C. polymorpha*; vidare beskrifves *C. platycarpa* hafva "fructus magni" (då deremot *C. hamulata* eller, såsom Kützing i sina arbeten sjelf orätt kallar densamma, "*C. autumnalis*" frukter sägas vara "mediocres" **), "mar-

*) Denna typ har jag ännu aldrig lyckats påträffa hvarken i naturen växande eller i något Svenskt herbarium, der jag endast sett de arter, jag i Observationes Criticæ beskrifvit och ånyo här framställer såsom hos oss inhemska. *C. platycarpa* torde derföre böra utmönstras ur Svenska floran, såsom den ock redan blifvit af *Callitriche*-släktets senaste Monograph Hegelmayer utmönstrad från antalet af släktets arter i allmänhet.

***) Jemf. mina afteckningar, hvilka utvisa frukternas relativa storlekar hos de särskilda arterna i släktet.

ginibus alatis cartilagineis", styli "post anthesin laxe recurvati" eller "arcuatim reflexi" (såsom hos *C. stagnalis*) och bracteæ non hamatæ, hvartill kommer, att frukterna hos artens hufvudform, eller hos var. A. α , β och γ uti Reichenbachs Iconographia (figg. 1187—1189), hvilka der visas vara ungefär lika stora som hos *C. stagnalis*, likasom dennas frukter äro aftecknade med halmgul färg. Längden hos stiftet omtalas ej af Kützing eller Koch såsom någon anmärkningsvärd karakter för *C. platycarpa*, af hvilken somliga former (se figg. 1188 och 1189 l. c.) hafva kortare stift såsom *C. stagnalis*, och andra (se figg. 1187 och 1190—1196 l. c.) längre sådana, då deremot *C. hamulata*, som ej har på långt när så långa stift som *C. polymorpha*, af Koch*) beskrifves ega "styli longissimi". På grund af alla dessa omständigheter kunna omöjligt *C. polymorpha* och den typiska *C. platycarpa*, hvilka båda hafva rund frukt med qvarstående stift och skärmar, anses vara identiska arter. Deremot skulle jag anse sannolikt, att sistnämnda arts såsom hufvudform beskrifna variation endast är en varietet af *C. stagnalis***), hvilken stundom kan hafva de nedre bladen något smalare än de öfre, d. v. s. mera aflånga, samt att de öfriga varieteterna, som Kützing l. c. uppställt af samma art, och som enligt nämnde författare (se Linnæa, Band. VII, sid. 185) hafva mindre frukter än hufvudformen, utgöra tillsammans *C. polymorpha*, med hvilken figurerna 1190—1199 uti nämnda Reichenbachs planchverk icke så illa öfverensstämma***). Anmärkningsvärdt är det äfven, att Kützing förklarar sin *C. polycarpa* (varieteterna inberäknade) vara den allmännaste *Cullitriche*-arten i Tyskland, då der-

*) I denne författares Synopsis Fl. Germ. et Helv. är *C. hamulata* först beskrifven under detta namn med tillägget: "Kützing in litteris."

***) Hegelmayer sammanför Kützings *C. stagnalis* och *C. platycarpa* till en enda art under namn af *C. stagnalis* Scop.

****) Hegelmayer, som synes icke hafva rätt klart för sig Kützings art *C. verna*, anser sannolikt, att former af *C. platycarpa* böra dit hänföras. *C. polymorpha* är för honom obekant.

emot *C. polymorpha* tyckes vara den i Sverige allmännaste arten af detta slägte. — Detta beträffande tillämpligheten af namnet *C. platycarpa* på den nya art, jag uppställt.

I Botaniska Notiser för år 1858 sid. 132 har Professor Fries yttrat den åsigten, att *C. polymorpha* bör "hänföras till den i Sverige allmänt för *C. verna* L. antagna". I denna åsigt instämmer jag så mycket heldre, som jag sjelf alltid hyst densamma och redan i Observ. Crit. anfört nämnda Linnés art som synonym till den förra (ehuru med tillägget "maximam partem", emedan *C. polymorpha* endast är den i Sverige allmännaste af de flera arter, *C. verna* L. omfattar). Men häraf följer ju alldeles icke, att Linnés namn bör bibehållas för *C. polymorpha*. Ty om ett äldre namn, såsom Linnés ifrågavarande, skall kunna föredragas en yngre benämning, bör det också fullt motsvara denna och icke vara en collectivare sådan, hvilket är händelsen med *C. verna* L., hvilkens beskrifning *) (och endast denna representerar Linnés art) kan tillämpas lika väl på Kützings arter *C. stagnalis*, *platycarpa*, *verna* och *hamulata*, som på min *C. polymorpha* **). Linnés namn bör således förkastas, så ofta frågan gäller att benämna någon särskild af dessa arter, och endast bibehållas i den mera vidtomfattande betydelse, som beskrifningen på densamma antyder, eller motsvarande

*) "Foliis superioribus ovalibus, floribus androgynis" (detta afser heldst *C. hamulata*), = "Stellaria foliis omnibus subrotundis" (afser *C. stagnalis*), = "Lenticula palustris bifolia fructu tetragono" (afser *C. stagnalis*, äfvensom *C. platycarpe* hufvudform), "habitat in fossis et aquis quietis (kan afse Kützings arter *C. stagnalis*, *platycarpa* och *verna*, samt min *C. polymorpha*), "vulgaris" (afser heldst *C. polymorpha*), "flores masculi et feminei distincti in eadem planta, obvii mense majo et junio" (afser alla de nämnda arterna); — hvaremot Linnés andra *Callitriche*-art "*autumnalis*" i motsats dertill beskrives med "foliis omnibus linearibus, apice bifidis, floribus hermaphroditis". Se Linnés Flora Suecica ed. 2.

***) Uti Kochs Synopsis Fl. Germ. et Helv. ed. 2 pag. 272 yttras: "*C. verna* Linn. et *C. pallens* M. Bieberstein species omnes antecedentes" (d. v. s. *C. stagnalis*, *platycarpa*, *verna* och *hamulata*) "comprehendunt."

alla species vernaes et æstivales af detta slägte*). — Att Kützing, enligt hvad Prof. Fries på anförda ställe vidare omförmäler, förklarar original-exemplar af min art, som han erhållit till granskning, tillhöra typen för hans *C. verna*, bevisar ej mycket för deras identitet; ett misstag kan, såsom jag ofvanför erinrat, lätt begås af hvem som helst, om man söker examinera arterna i detta slägte efter torkade herbarii-exemplar. Botanisten gör i alla fall rättast i att genom egen undersökning i naturen söka upplysning, hvilketdera påståendet är riktigast, antingen ofvannämnda Kützings, att *C. polymorpha* är samma art som hans *C. verna*, eller mitt lika bestämda, att den är en helt annan art, hvilken Kützing icke synes känna. (Jemf. mina afteckningar!) Förstnämnda påstående innebär för öfrigt densammes medgifvande, att *C. polymorpha* icke är någon annan af de arter, som han beskrifvit. — Hvad slutligen beträffar den af Lector Hartman uti sednare upplagorna af Skandinavians Flora yttrade förmodan, att *C. polymorpha* är samma form, som den deri under *C. verna* upptagna varieteten β *intermedia*, är den bestämdt oriktig, såvida denna varietet i likhet med hufvudarten har "upprätta försvinnande stift"; utan synes samma varietet i sådant fall vara identisk med den i mina Observ. Criticæ sid. 18 under *C. verna* Kütz. uppställda varieteten β *translucens*. Schkuhrs *C. intermedia*, hvilken anföres af Lector Hartman som synonym till ifrågasvarande varietet af samma namn, har jag icke haft tillfälle att lära känna**); men då denna art måste vara beskrifven i ett flera decennier före Kützings monographiska behand-

*) Det bör således ej heller bibehållas i den mening, hvori det i Hartmans Flora begagnas, då *C. verna* Kütz. enligt beskrifningen dermed afses. Kützing har ock med rätta utbytt Linnés auctoritet vid sistnämnde växts namn mot sin egen, hvilken äfven Koch upptagit. Ett annat namn borde dock Kützing hafva valt för sin art *C. verna*.

***) Hvarstädes är den aftecknad eller beskrifven af Schkuhr? I hans Botanisches Handbuch kan den icke påträffas; ej heller omtalas den hvarken uti Kützings monographi eller uti Prizels Icon. Bot. Index.

ling af släktets arter utgifvet arbete, under en tid, då blomornas och frukternas beskaffenhet hos dessa plägade förbises vid beskrifningarne, samt afteckningarne mindre noggrannt utfördes*), torde densamma icke med någon större säkerhet kunna hänföras till någon särskild bland de af mig framställda arterna. Namnet *C. intermedia* är för öfrigt redan af Hoffmann (Fl. Germ., ed. 2, I. pag. 2) år 1791 användt i en betydelse, som tyckes hänsyfta på *C. hamulata*; och att då missbruka detta namn i en annan betydelse, synes icke böra förtjena efterföljd**). *C. polymorpha* bör således icke benämnas *C. intermedia*, hvarken såsom art eller varietet.

4. *Callitriche hamulata* Kütz. in Koch. Synops. Fl. Germ. et Helv. ed. 2.

(Fig. adj. d d, d,, d,,).

Folia *biformia* vel *uniformia*, summa vel *rosulata*, *spatulata* et *trinervia* vel, sicut semper inferiora, *anguste* linearia, uninervia et apice divergenter *bicuspidata*; flores monoici, plerumque androgyni (masculus quisque femineo in axillo propinquo alternatim oppositus, stamine suo oblique deflexo apicem porrectum alterius styli floris propinqui attingente); bracteolæ in anthesi se invicem *decussantes*, *angustæ* et *graciles*, *semiorbiculariter curvatæ*, *acuminatæ*, *persistentes* et *marcescentes****), florum *primordialium sæpius* de-

*) Jemf. t. ex. afteckningarne af "*C. intermedia* Hoffm." i Sturm's Deutschl. Flora och af "*C. verna* L." i Schkuhrs Handbuch. Kützing förklarar uti sin monographi sistnämnde författares afteckning af *C. autumnalis* vara "pessuma".

**) Jag kan för min del icke följa en och annan författares sed att förklara ett af äldre författare använt, men sedan bortlagdt namn vara "ledigt" att använda i en ny betydelse. Genom en sådan sed blir synonymien alltför intrasslad; dessutom böra växtnamnen hållas i helgd.

***) I herbarier skiljes den vanligen från *C. polymorpha* genom sin skenbara saknad af skärmar hos den utvuxna frukten, då deremot den sistnämndas stora skärmar quarsitta nästan friska, t. o. m. då frukten är alldeles mogen och börjar affalla.

ficientes; styli graciles, *mediocres* (fructu maturo paullo vel sesqui-longiores), *in anthesi divaricati*, *post eandem mox usque a basi sua retrofracti* et e fissura fructus magna laterali emissi lateribus ejus planis *arcte adpressi*, fructu adulto emarcti et *persistentes*; fructus (*in axillis quoque foliorum linearium obvii*) *submediocres* (eadem fere magnitudine et, a latere fructus plano visi, etiam eadem fere forma ac fructuum *C. polymorphæ* vel paullo majores), diametro 1,25 m. m. longi, *subrotundi*, crassi, maturi plano-convexuli, *marginibus acutis*, angustissime albido subalatis, in ambitu late canaliculati, juniores subcœruleo-fusci obscorescentes, *maturi obscure fusco-grisei*.

Hab. in aqua fluente et paullo altiore (sæpius bipedali et ultra) rivulorum et amnium tota æstate florens.

Denna art har vanligen en stor rikedom på smalt jemnbreda blad, hvilka ofta äro minst $\frac{1}{2}$, till och med en hel tum i längd. Dessa äro växtens enda blad, så ofta densamma utvecklas alldeles under vattnet, der den jemväl kan blomma och sätta frukt. Stiften tyckas vanligtvis vara borta, redan då frukten utväxer, men qvarsitta i sjelfva verket vissna och hårdt tryckta mot fruktens sidor. Så är ock förhållandet med skärmarne, hvilka noga eftersedda befinnas qvarsitta vissnade och förkrympta vid fruktens basis, åtminstone hos den form, som eger bladrosetter.

B) *Species autumnalis, submersa et ebracteolata, foliis erosulatis, nitentibus, sessilibus et semiamplexicaulibus.*

5. *Callitriche autumnalis* Lin. Fl. Suec.

(Fig. adj. e e, e., e.,).

Folia omnia *conferta, uniformia, a basi latiore linearibus angustata*, uninervia, obscure et saturate viridia, paullum lucida, membranacea, summa numquam rosulata; flores polygami (stamine brevissimo instructi); styli *fructum adultum fere æquantés, mox divaricati, posterius usque a basi re-*

trofracti et adpressi, fructu adulto *persistentes*; fructus *maximi* (in zona boreali subarctica fortasse optime evoluti, fructibus *C. stagnalis* duplo fere majores), diametro 2—2,5 m. m. longi, *subelliptico-rotundi*, crassiusculi, a margine superiore visi compresso-cruciformes, marginibus acutiusculis, latus *cartilagineo-alatis*, in ambitu profunde canaliculati, mox obscorescentes, *maturi obscure fusco-grisei*.

Hab. in aqua lente fluente rivorum et amnium, ubi tota submersa mensibus autumnalibus floret.

Å bifogade planch, der samtliga figurerna äro utförda i 10 gångers lineär förstoring, uttrycka

figg. a b c d och e fullvuxna och nästan mogna frukter, sedda från deras flata sida, samt a c d och e med qvarsittande vissna stift;

figg. a, b, c, d och e, omogna, men fullvuxna frukter, sedda från ena kanten, med ännu friska stift (dessa äro dock vanligen mer eller mindre förvissnade, då frukten fått sin fulla storlek);

figg. a, b, c, och d., blomskärmarne och bakom dem de utvecklade honblommorna, sedda från frukternas kanter, sedan man borttagit från hvarje blomna det öfverliggande bladet, i hvars vinkel blomman sitter;

fig. e., *Call. autumnalis*' späda honblomma, som saknar skärmar;

figg. a,,, b,,, c,,, d,,, e,,, tvärsnitt af frukterna, betraktade uppifrån;

Slutligen får jag uppmana Sveriges botanister att undersöka och i denna tidskrift lemna upplysningar om våra *Callitriche*-arters geografiska utbredning i landet. De uppgifter härom, hvilka rörande flere bland arterna förekomma i så väl landskapsflororna som Hartmans flora, torde behöfva närmare granskning. Isynnerhet är utbredningen af Kützings *C. verna* särdeles litet undersökt, då den san-

nolikt af åtskilliga botanister blifvit förblandad med den vida allmännare *C. polymorpha*; och hvad *C. hamulata* angår, torde möjligen äfven flera af de i växtenumerationer för densamma angifna växtställen vara icke fullt pålitliga, då *C. polymorpha* ofta kan såsom denna art sägas hafva bracteolæ hamulatæ.

Calmar den 15 Oktober 1866.

2. Anmärkningar om *Sedum maximum* Sut. och *S. purpurascens* Koch,

af ALFR. FALCK.

Af de med platta blad försedda *Sedum*-arterna kände Linné blott en art som Svensk, *S. Telephium* L. (Fl. suec. ed. 2. p. 152). Fries är den förste, som i sin Fl. scan. (s. 98) har tillagt en ny form, *S. Telephium* L. * *purpureum* Fr. Denna benämnes af Fr. Areschoug (Sk. Fl. s. 96) *S. Telephium* L. * *purpurascens* Koch och som ny för Svenska floran upptages (a. st. s. 242) *S. lividum* Willd., hvilken redan af Drejer (Fl. excurs. Hafn. p. 322) infördes i danska floran. Slutligen beskrifves i Langes Danske Flora (3 Udg. s. 357) en *S. purpurascens* Koch, som dock är skild från den af Areschoug så benämnda. Vi skulle således i Skandinavien ej ega mindre än tre arter och en underart tillhörande denna grupp*). Det är dock min öfvertygelse, att här ej förekomma mer än två verkliga arter, neml. *S. maximum* (Sut.) Koch och *S. purpurascens* Koch (Syn. ed. 2. tom. 1. p. 284) och jag skall i korthet söka utveckla grunderna för denna min åsigt.

Grunden dertill, att förhållandet mellan dessa arter och former ej blifvit rätt uppfattadt, bör enligt min tro sökas

*) Jag tager i hela denna uppsats ingen hänsigt till *S. hybridum* L., som är vida skild från de arter, hvarom här är fråga, och dessutom blott är funnen på ett enda ställe i Norge, ytterst sparsamt och säkerligen förvildad.

deri, att man i diagnoserna alltför mycket fäst sig vid vissa karakterer, som i sjelfva verket äro ganska föränderliga, så att man ej kan taga minsta hänsyn till dem vid arternas bestämning. Att fåran på karpellernas rygg, ett kännetecken, som af Koch och Babington användes för *S. purpurascens*, ej är någon konstant karakter, är redan anmärkt af Grenier (Flore de la chaine Jur., I. s. 271). Detta gäller vidare om bladens ställning på stjelken, kronbladens riktning och de inre ståndarnes infästning på kronbladen.

S. maximum har vanligen motsatta blad; mera sällan äro de ställda i spiral och mycket yppiga exemplar ha stundom tre i krans sittande blad. Alldeles samma variationsserie genomlöper *S. purpurascens*, endast med den skilnaden, att den oftare har spiralställda blad.

Om kronbladen uppgifves af Koch, att de hos *S. maximum* äro "*patentia, recta*", under det de hos *S. purpurascens* skola vara "*supra medium recurvo-patentia*." Härutiinnan har jag dock ej funnit någon olikhet ega rum, då man jemnför blommor, som äro lika utvecklade. Äfven hos *S. maximum* äro kronbladen i fullt utslagna blommor ofvan midten tillbakaböjda.

En karakter, hvarvid man i allmänhet fästat mycken vikt, är de inre ståndarnes infästning på kronbladen. Hos *S. maximum* uppgifvas de vara fästade nederst vid basen (Koch), hos *S. purpurascens* $\frac{1}{6}$ (Koch) och hos *S. lividum* Willd. $\frac{1}{3}$ ofvan kronbladens bas (Areschoug, Lange). Att denna karakter ej är tillförlitlig, har dock redan Sonder i sin *Flora Hamburgensis* anmärkt, hvilket jag vid undersökning af lefvande exemplar funnit bekräftadt. De äro hos alla tre formerna fästade ungefär lika högt, nemligen i allmänhet $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ ofvan kronbladens bas. Hos olika exemplar varierar dock detta något.

Är denna iakttagelse riktig, så bortfaller ett af de viktigaste skiljemärkena mellan *S. purpurascens* och *S. lividum*, såsom de beskrifvas af Areschoug, och de öfriga karaktererna äro mera individuella olikheter, hvilka ej synas

kunna begrunda en skilnad. Också tillhör Dr Lundgrens exemplar, som han vänskapsfullt tillåtit mig jemföra, *S. purpurascens*. Hit hör, såsom förut nämnt är, *S. Telephium* L. * *purpureum* Fr. och likaledes Langes *S. lividum*. Detta bestyrkes dels af beskrifningen hos Lange och Drejer, isynnerhet den senare, dels af den af dem cit. fig. (Fl. Dan. 686) samt slutligen af lefvande exemplar, som Prof. Lange sjelf förklarar tillhöra sin *S. lividum*.

Denna art skiljer sig från *S. maximum*, utom genom blommornas färg, hufvudsakligen genom sina blad. Hos *S. maximum* äro de nedre bladen oskaftade med bred bas, de öfre något stjelkomfattande med kort hjertlik bas. *S. purpurascens* deremot har de nedre bladen kort skaftade, de öfre oskaftade med afrundad bas. Den synes mig vara en god och konstant art, såsom den ock af de flesta utländska författare anses. I Skåne förekommer den blott i sydvästra delen*), oftast, om ej alltid, planterad. Dessutom finnes den i Småland (Scheutz, Smål. Fl. s. 158), Östergötland (Kindberg, Östg. Fl. s. 189) och på Gotland.**). Utom dessa begge arter förekommer i Skåne en egendomlig varietet, *S. Telephium* L. -- *angustifolium* Lilja (Sk. Fl. s. 201), som utmärkes genom "lancettlika, mot basen afsmalnande, strödda, spetsiga blad." Enligt muntlig uppgift af Hr Lilja sjelf är det en genom skuggig lokal uppkommen form. Från *S. Fabaria* Koch, dit den med ? af Lilja hänföres, är den alldeles skild. (Denna synes tvärtom vara en analog form af *S. purpurascens****). Från sin ursprungliga lokal vid Rönne Mölla †) är den nu försvunnen, men förekommer

*) Till förut kända lokaler kan läggas: Lomma kyrkogård, Fogelsång vid ett torp.

***) I förbigående må nämnas, att jag från flera ställen både i Småland och Vestergötland sett en helt annan *Sedum* under detta namn, neml. *S. ibericum* Stev.

***) Jfr Sonder l. c.

†) Genom skriffel står i Bot. Not. 1846 s. 171 "in clivibus ad Stoccamöllan", hvilken uppgift derifrån öfvergått till Hartman och Arechoug.

deremot vid Mäsinge nära Torekow (enl. ex. af Doc. J. O. Rosenberg).

Närmast denna varietet står utan tvifvel Langes *S. purpurascens*, som enligt Prof. Langes egen muntliga uppgift af honom betraktas som en form af *S. maximum*. Jag har ej sett ex. af denna form, men den afviker från Liljas beskrifning hufvudsakligen genom bredare blad och synes således vara en form, som närmar sig *S. maximum*. Prof. Fries anmärker i Bot. Not. 1841 s. 191, att den genom odling öfvergår till *S. maximum*.

För den art, som i Sverige kallas *S. Telephium*, har jag i det föregående begagnat namnet *S. maximum*, då detta ej är underkastadt någon misstyding. Namnet *S. Telephium* har deremot användts i flera olika bemärkelser, och ännu i dag är man ej ense om, hvilken art det egentligen tillkommer. Grenier (l. c. s. 270) tager namnet i samma mening, som de skandinaviska författarne. Babington (Man. of Brit. Bot. ed. 5. p. 129) förstår dermed *S. purpurascens* Koch. Drejer (l. c.) betecknar med detta namn *S. purpurascens* Lange och slutligen användes det af Reichenbach (Fl. exc. p. 550) för *S. Fabaria* Koch. I alla dessa fall citerar man dock Linné som namngifvare, ehuru det af Linnés skrifter är uppenbart, att han aldrig skiljt dessa arter åt. I Sp. pl. ed. 1 (tom. 1. p. 430) tillhöra β . och γ . *S. purpurascens*, δ . och ε . *S. maximum*. På samma sätt framställas dessa växter i ed. 2 (tom. 1. p. 616), hvilken upplaga, ehuru senare, vanligen citeras. Detta bevisas slutligen deraf, att i Fl. suec. ed. 2. p. 152, der Linné väl endast har *S. maximum* i sigte, äro dock de kännetecken, som anföras, endast sådana, som äro gemensamma för båda arterna.

Rättast synes mig vara att behålla Linnés namn i Linnés mening, d. v. s. kollektivt för båda arterna, då troligen alltid författare komma att finnas, som anse dem som former af en art. Så anses de t. ex. af Patze, Meyer & Elkan i Fl. der Prov. Preussen (p. 459). Men skall nam-

net *S. Telephium* användas för någon viss af dessa båda arter, så tillkommer det *S. purpurascens*, för hvilken det, vid den tid, då arterna först började skiljas, användes, såsom af Mertens & Koch (Deutschl. Fl.), Smith (Engl. Fl.). Ja, redan Persoon i Syn. pl. (1805!) synes med *S. Telephium* hufvudsakligen förstå *S. purpurascens*, ehuru beskrifningen ej är fullt tillfredsställande.

Af de tre namn, som i Skandinaviska Floror användas för *S. purpurascens*, anser jag Kochs namn, ehuru yngst, böra ha företrädet framför både *S. lividum* och *S. Telephium* * *purpureum*. Namnet *S. lividum* är nemligen osäkert. Prof. Lange (a. st. s. 795) uppgifver, att exemplaret i Willdenows herbarium ej synes tillhöra vår art. Drejer deremot säger sig hafva upptagit detta namn på grund af ett exemplar från Botaniska trädgården i Berlin. Men om man ej lägger uteslutande vikt vid exemplar, utan håller sig till författarens beskrifning, så synes detta namn ej kunna hänföras till vår art. Willdenows ursprungliga beskrifning har jag ej lyckats få se, men beskrifningen hos Dietrich (Syn. pl. II. s. 1619), hvilken diagnoser uppgifvas vara "ordagrannt lånade", äfvensom i De Candolles Prodrômus, tyda på en vida skild art.

S. Telephium * *purpureum* Fr. Fl. scan. är utan allt tvifvel identisk med *S. purpurascens*, men beskrifningen är så ofullständig, att detta namn ej gerna kan upptagas. En corymbus foliosus tillkommer båda arterna.

Deremot har Koch så fullständigt beskrifvit vår art, att hvar och en, som undersöker lefvande exemplar, måste blifva öfvertygad om, att den svenska formen tillhör denna art. Frågetecknet, hvarmed detta namn citeras som synonym hos Hartman ännu i nionde upplagan af hans Flora, synes således ej berättigadt, helst Prof. Fries redan i Bot. Not. 1843 s. 119 påpekat identiteten mellan *S. Telephium* L. * *purpureum* Fl. scan. och *S. purpurascens* Koch. Minst synes detta namn kunna hänföras till den form af *S. maximum*, för hvilken det af Prof. Lange användes. Prof. Lange

stöder sig också ej på Kochs beskrifning, utan på en figur i Reich. Icon. (f. 968), hvilken af Koch citeras till hans art. Är denna verkligen troget kopierad efter naturen, hvilket kan betviflas, då Reichenbachs figurer ofta äro i detaljerna oriktiga, så tillhör den bestämdt ej *S. purpurascens*, utan snarast den form, till hvilken den af Lange citeras, och det är ett misstag af Koch att citera denna figur till sin art. Detta bestyrkes också af den beskrifning, som Reichenbach meddelar i texten till sina figurer.

3. Förklaring, i anledning af Dr. Joh. Ångströms anmärkningar mot mossornas behandling i 9:de uppl. af Hartmans Skand. Flora,

afgifven af CARL HARTMAN.

Knappt hade jag förlidne höst till Bot. Not. insändt ett gemäle på de klandrande anmärkningar, som Dr Å. i denna tidskrifts N:ris 3 & 4 ansett nödigt att framställa derföre, att jag rörande släktet *Botrychium* icke vidtagit vissa förändringar, som syntes Dr Å. behöfliga, förrän jag ryktesvis erfor, att Dr Å. redan i N:o 6 ånyo behagat ihågkomma mina ringa åtgöranden vid ofvannämnda bok med skarpa anmärkningar. Då emellertid detta nummer af tidskriften icke förrän i dessa dagar (början af Febr.) kunnat hit till orten erhållas, har jag ej heller förrän nu egt tillfälle att taga del af de nya anmärkningarne, hvilka denna gång befinnas röra mossorna eller hela andra delen af Floran.

Ehuru jag ingalunda förnekar, att stora brister torde vidlåda denna del, såväl som den första, och ehuru jag väl vet, att "mera försigkomne mosskännare" kunna sjelfva inse den större eller mindre befogenheten af Dr Å:s anmärkningar, måste jag likväl anhålla om plats i B. Not. för följande rader, emedan många, om icke de flesta af tidskriftens läsare ej äro mosskännare och derföre, om jag iakttog tyst-

nad, lätteligen skulle deraf draga den slutsats, att boken verkligen eger alla *de* brister, som Dr Å. uppgifvit (utan att fästa afseende vid förr afgifna förklaringar), samt att dessa brister, om de verkligen existera, äro af så svår beskaffenhet, som Dr Å. synes önska att göra troligt.

Besynnerligt förefaller dock, att Dr Å., som till de föregående upplagorna, t. o. m. den 8:nde (1861), plägade hafva godheten att i bref enskildt meddela mig uppgifter om nya arter och lokaler till intagande i Floran samt stundom anmärkningar vid dels verkliga, dels förmenta brister, som borde afhjelpas, likväl under nämnde tid aldrig med ett enda ord antydde såsom brister eller oriktigheter just de anordningar i Floran, som han nu offentligen med en icke ringa skärpa angriper. Det är nemligen att märka, att det mesta af hvad Dr Å. nu klandrar är sådant, som icke tillkommit i den 9:nde uppl., utan som kvarstått, i hufvudsak oförändradt från den 8:nde, i vissa delar från äldre upplagor, såsom Bladmossornas indelning och vissa släktens begränsning, under det att de flestades med verkligen mycket besvär gjorda förändringarne rörande arterna, deras anordning, synonymik etc., som i denna sista upplaga vidtagits, och som för Dr Å. borde utgöra de enda nyheterna, endast undantagsvis af honom ihågkommas med en släng. Måne man häraf skall sluta, att den uppställning, som Dr Å. ansåg duga ännu 1861, var gammalmodig och oduglig redan 1864 (9:de uppl:s tryckningsår)? Eller, att de flesta i 9:nde uppl. vidtagna ändringar lyckats göra sig förtjenta af Dr Å:s bifall, ehuru han icke uttalat detsamma? Tyvärr vågar jag ej smickra mig med ett jakande svar på den senare frågan, ty de försåtliga "o. s. v." och "m. m.", med hvilka Dr Å. i de flesta fall beledsagar sina exempel på förmenta felaktigheter i Floran, antyda ju, att han skulle kunna med ett stort antal dylika exempel alldeles förkrossa mig, om han ville. Dem, som möjligen skulle anse mig böra vara tacksam för denna Dr Å:s skonsamhet, beder jag emellertid att få upplysa derom, att Dr Å. skulle få ganska svårt att

uppleta flera exempel, på en gång passande för hans påstående och icke alltför lätta att vederlägga.

Men låtom oss skärskåda "anmärkningarne" i den ordning, som Dr Å. framställt dem.

I. "Att Fam. *Bryaceæ* icke blifvit, på sätt alla (sic!) utländska författare iakttaga, indelad i *musci stegocarpî*, *cleistocarpî* och *schistocarpî*, samt *Sphagna* helt och hållet skilda från denna familj."

Innan jag besvarar denna anm., anhåller jag att få erinra derom, att hvarken Florans förf. eller jag, i egenskap af hennes utgifvare under de 18 sista åren, haft den förmåtenheten att anse oss redigera mossdelen för stora Bryologers räkning, hvilka sjelfva torde veta hundradefallt mera än hvad denna lilla bok innehåller, och för öfrigt ega tillgång på och förstå att begagna stora arbeten af ojemförligt högre vetenskapligt värde*), utan för yngre botanister, som efter vunnen kännedom om fäderneslandets fullkomligare växter möjligen skulle vilja studera sig in i åtminstone en af Kryptogamernas grupper. De kunna icke gerna taga de första stegen inom ett så nytt område med ledning af endast större och högre vetenskapliga arbeten på främmande språk (mig veterligen är nemligen sedan 1817 ingen annan mossflora, än den närvarandes särskilda upplagor, på vårt språk utgifven), utan torde till en början behöfva en på svenska affattad och äfven i öfrigt för deras ståndpunkt afpassad mossflora.

Detta har ständigt varit och är fortfarande hufvudändamålet med den nu så strängt klandrade delen af Hartmans Flora, och att den icke alldeles förfelat detta sitt ändamål, torde bevisas deraf, att bland vårt lands botanister under de sista 4 à 5 decennierna funnits jemförelsevis många mosskännare, en del i hög grad framstående (t. ex. Myrin, Lindgren, Ångström, Thedenius, Sillén, Liedström, Hj.

*) Icke desto mindre har sjelfve Schimper visat denna anspråklösa bok den hedern att både i *Bryol. eur.* och *Synopsis* vid de flesta arter citera densamma bredvid erkänt utmärkta arbeten.

Holmgren, P. C. Afzelius, Rob. Hartman, J. E. Zetterstedt, Lindberg, Berggren m. fl.), af hvilka ganska sannolikt de allra flesta, om icke alla, vid sina första mossstudier haft till vägledare denna bok, till hvars förbättrande och fullständigande de sedermera sjelfva verksamt bidragit.

För att mossfloran fortfarande skulle kunna gagna på samma sätt, har det synts mig nödvändigt, att dels låta henne följa med sin tid i afseende på artbegränsning, synonymer m. m., men dels också att bibehålla i afseende på anordningen sådant, som kunde tjena till att underlätta hennes begagnande i början, d. ä. af nybörjare i mossstudiet. Af denna orsak är det, som slägtöfversigten för bladmossorna, hvilken upptager knappt 6 af de mer än 100 paginæ i mossdelen, fortfarande är uppställd i en artificiell ordning, närmast liknande det Hedwigska, för släktenas undersökning och bestämning relativt lättaste systemet, under det att arterna (upptagande den ojemförligt största delen af boken och utgörande hufvudsaken) äro ordnade i naturliga flockar (af en del kallade familjer), hufvudsakligen i likhet med Schimpers system, det nyaste jag känner. Allt detta är enligt samma grund, som Fanerogamerna i Florans första del, hvilkas korta slägtöfversigt är uppställd efter det för examineringen lättare, men artificiella sexualsystemet, arterna deremot ordnade i naturliga familjer, såsom det äfven i många "utländska" Floror brukas.

Tages detta allt, som för Dr Å. varit bekant sedan lång tid tillbaka, med i beräkning, så torde Dr Å:s första annmärkning nästan helt och hållet böra förfalla. Ty, gerna medgifvande att de 3 ofvannämnda, af honom påyrkade afdelningsnamnen icke blifvit af mig begagnade, äro likväl för slägtöfversigten samma hufvudafdelningar (*acrocarpi* och *pleurocarpi*) antagne, som af t. ex. Schimper sjelf och en annan af vårt tidevarfs utmärktaste bryologer, Rich. Spruce, begagnas till hufvudafdelningar. Den senare har tillochmed i det enda arbete af honom, som jag eger, *Musci of the Pyrenees*, icke alls nyttjat de afdelningar, som af Dr Å. upp-

gifvas såsom af "alla" utländska författare antagna. Derföre torde det ock i någon mån kunna ursäktas mig att ej hafva begagnat namnen på desamma.

Ehuru jag icke vill bestrida dessa 3 afdelningars förträfflighet, torde skadan deraf, att de i slägtöfversigten ej begagnats, vara ganska ringa, ty i bokens hufvuddel, som inefattar arterna, hafva icke allenast *Sphagna*, under egen diagnosticerad rubrik (*Sphagnaceæ*) blifvit, just såsom Dr Å. nu efteråt anbefaller, uppställda efter och skilda från alla *Bryaceæ* i eg. mening, närmast framför *Hepaticæ*, utan ock *Andreæaceæ* (= *schistocarpi*) på samma sätt ställda för sig sjelfva, utan all hopblandning med de ég. *Bryaceæ*, samt slutligen *Phasceæ* (= *cleistocarpi*) fått sin plats såsom egen flock sist af alla de öfriga *Bryaceæ* (= *stegocarpi*). Med undantag således af namnen äro dessa 3 afdelningar i bokens hufvudsakliga del iakttagna och der icke på sågot sätt hoprörda. Men detta förtiger Dr Å. i sin anmärkning, hvilken endast är tillämplig på den artificiellt uppställda, korta slägtöfversigten. Är sådant opartisk kritik?

Då Dr Å. ständigt hänvisar mig till utländsk auktoritet och således icke synes vilja tillerkänna mig rättighet att hysa någon egen åsigt (ehuru det nu är 25 år, som jag sysselsatt mig med mossornas studium, om ock ej såsom hufvudämne), må det tillåtas mig att visa, att jag icke saknat stora och utländska auktoriteter äfven för den hopblandning af de ofvannämnda grupperna, som eger rum blott i slägtöfversigtens första rader, ehuru Dr Å. haft godheten framhålla den på ett sådant sätt, att man skulle tro den vara ett fel, som genomgår hela boken. Så t. ex. förer R. Spruce l. c. *Phasca* (*cleistocarpi*) till sin tribus *Pottiaceæ*, mellan trib. *Splachnaceæ* och *Trichostomeæ*, således midt ibland *stegocarpi*, och sätter *Sphagna* ("för hvars urskiljande som helt egen familj ej behövas synnerligen djupa studier") mellan *Andreæaceæ* och de öfriga *Bryaceæ*, således inom sistnämnda familj. Och sjelfva Karl Müller, hvilkens kändedom om mossorna Dr Å. torde vara den siste att jäfva, sätter, i sin *Synopsis*

musc. frondos., *Sphagna* såsom en tribus mellan *Leucobryaceæ* och *Funarioideæ*, således (*horribile dictu!*) midt ibland *stegocarp*i inom familjen *Bryaceæ*! Rabenhorst i Deutschlands Kryptogamen-Flora ställer *Sphagna* på samma plats, som Spruce, nyttjar *acrocarpi* och *pleurocarpi* som hufvud-, men de af Dr Å. förordade såsom underafdelningar, o. s. v.

Om hela Dr Å:s första anmärkning skulle man, på grund af hvad nu blifvit anfördt, kunna säga, att den är lika välvillig och befogad, som om Dr Å, skulle beskylla mig för att i Florans första del hafva rört ihop t. ex. *Ulmaceæ* med *Cuscutææ*, eller *Tiliaceæ* med *Nymphæaceæ*, därför att *Ulmus* och *Cuscuta* på sitt håll, *Tilia* och *Nympha*a på sitt, i den artificiella släktöfversigten (sexualsystemet) hafva plats bredvid hvarandra, men förtiga, att dessa familjer i den egentliga Floran (det naturliga systemet) finnas på sin rätta plats.

2. "Att släktena *Hypnum*, *Leskea* och *Phascum* begränsas nästan efter samma grunder som under Hedwigs tid, hvaraf äfven blifvit följd, att arter, hvilka till och med af en del mosskännare blott anses som variationer af samma art eller åtminstone såsom mycket nära förvandta, blifvit hänfödda till olika släkten."

Äfven här borde Dr Å. hafva fäst något afseende vid bokens för honom välbekanta ändamål, samt dervid, att jag sjelf redan i 7:nde och 8:nde upplagorna vid släktet *Hypnum* i en not påpekade det nu af Dr Å. åter framletade felet (ty som sådant erkänner jag det), och att jag der tillika förklarade både orsaken till detsamma jemte min önskan, men ock oförmåga att afhjelpa det. Men då Dr Å. nu ansett lämpligt, att framhålla det bland de anmärkningar, han "samlat", må några ord till detsammans urskuldande anföras.

Det hade utan tvifvel för mig varit det allra beqvämaste att, såsom Dr Å. föreslår, hafva helt enkelt lagt Schimpers släktbegränsning till grund för hela denna del, men huruvida nybörjaren i moss-studiet, enligt hvad Dr Å. i dennes namn försäkrar, skulle därför "hafva blifvit mig sär-

deles tack skyldig", måste jag betvifla, ty nybörjaren skulle derigenom fått på sina skuldror vältad en börda, som han näppeligen skulle mäktat bära. Vi må nemligen komma ihåg, att det i släktöfversigten begagnade systemet grundar sig utslutande på fruktens, särdeles peristomets och calyptrans beskaffenhet, som hos bladmossorna lemnar bestämdare och därför äfven lättare och kortare uttryckta kännetecken för släktena, än de äro, som hemtas från (de vanliga ännu mer mikroskopiska) blommornas kön, bladcellernas form i bladets olika delar, mossans habitus m. m.

Men fruktens nyssnämnda karakterer förslå icke det allringaste, om man vill urskilja 30 genera och icke få subgenera, som Schimper antagit och uppställt af de två gamla släktena *Hypnum* och *Leskea*; dertill måste man ovilkorligen taga till hjälp alla de kännetecken af nyss anförda slag, som stå att samla från växtens öfriga delar. Utom att detta skulle helt och hållet rubba konsekvensen i det för släktöfversigten antagna systemet, har jag, vid upprepade försök att uppgöra en klav för alla dessa släkten (hvilkas förträfflighet för den redan försigkomne mosskännaren jag aldrig har bestridt), funnit, dels att hvarje släktdiagnos skulle erfordra minst dubbelt så stort utrymme (och med detta är jag både af förläggare och recensenter ålagd att hushålla på det strängaste), som nu är fallet, dels att högst få, om ens någon, af dessa diagnoser skulle kunna af nybörjare begagnas till släktenas bestämmande. De skulle, såsom jag yttrade i den ofvan återopade noten, hvilken Dr Å. nu i ungefär 9 år haft tillfälle se och begrunda, med all säkerhet leda till oöfvervinneliga svårigheter för nybörjaren, och sådana borde jag väl icke med berådt mod ställa i hans väg, om icke bokens hufvudändamål skulle blifva alldeles förfeladt.

Detta är orsaken till det visserligen ledsamma, men, som jag hoppas, icke alldeles oförsvarliga förhållandet, att 4 arter bland de 133, som släktena *Hypnum* och *Leskea* tillsammans i vår Flora omfatta, blifvit på grund af sitt pe-

ristom placerade i släktet *Leskea*, ehuru de af Schimper föras till sådana nyare släkten, hvilkas öfriga arter jag på grund af peristomet måste upptaga i släktet *Hypnum*. Dessa arter äro *Leskea pilifera* Sw., hvars närmaste släktskap likväl i Floran temligen tydligt angifves derigenom, att den i släktet *Leskea* blifvit ställd ensam i subgenus *Plagiothecium* och att den afdelning i *Hypnum*-släktet, som innefattar denna arts närmaste grannar, betecknas med samma namn (*Plagiothec.*); vidare *Lesk. subtilis* H. och *L. tenella* Sch., hvilka på samma sätt inom *Leskea* fått utgöra en egen afdelning med öfverskrift (eller såsom subgenus) *Amblystegium*, hvarigenom deras släktskap med vissa arter inom *Hypnum*, betecknade med samma öfverskrift, tydliggöres; samt slutligen *Leskea myosuroides* Roth, hvars plats likväl inom de nya släktena är så osäker, att Schimper, som i sin Synopsis förer den till släktet *Eurhynchium*, ännu i de senaste häftena af sin Bryol. eur. förde den till sl. *Isothecium*, hvarunder (såsom subgenus till *Leskea*) jag i Floran upptagit denna art. — För öfrigt äro ännu, såsom Schimper sjelf förklarar, några af de nya genera till sin begränsning något vacklande, hvarför man redan i hans Synopsis (1860) finner flera arter förda till helt andra genera, än i hans Corollar. Bryol. eur., som utgafs 4 år tidigare. (Forts.)

Å **Botaniska Notiser**, som 1867 fortsättas efter hittills följd plan, emottages prænumeration å hel årgång, utgörande 10 N:r i omkring 12 ark, med 3 Rdr Rmt hos förläggaren Herr Bokhandlaren **W. Schultz** i Upsala eller hos öfriga bokhandlare samt, med tillägg af vanligt postförvaltare-arfvode, å samtliga poststationer i riket. Meddelanden och bidrag mottagas med tacksamhet och torde benäget insändas direkt till undertecknad.

Upsala d. 31 Dec. 1866.

TH. M. FRIES.